

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 306/09-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. septembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti M., a. s., Č., zastúpenej advokátom JUDr. J. F., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nch 5/2009 a jeho uznesením zo 6. mája 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti M., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júla 2009 doručená sťažnosť spoločnosti M., a. s., Č. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom

Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nch 5/2009 a jeho uznesením zo 6. mája 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 30. marca 2009 Okresnému súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) žalobu proti Mestu Č. (ďalej len „mesto“) o uhradenie sumy 213 359,50 € z titulu majetkovej škody. Sťažovateľka je podnikateľským subjektom v tepelnej energetike, ktorá v rámci svojej činnosti vyrába a distribuuje teplo zmluvným odberateľom. V priebehu roka 2006 došlo k poruche technologického zariadenia – plynovej kotolne, vlastníkom ktorej je sťažovateľka, vlastníkom objektu v čase poruchy, v ktorom bola kotolňa umiestnená, však bola spoločnosť C., a. s., Č., ktorá odmietala sprístupniť miestnosti kotolne sťažovateľke na zabezpečenie obnovy dodávok tepla pre zmluvných odberateľov, medzi inými aj pre okresný súd.

Sťažovateľka v záujme zabezpečenia obnovy dodávok tepla opakovane písomne požiadala spoločnosť C., a. s., Č., podala návrh okresnému súdu na uloženie povinnosti o nebránenie predmetnej spoločnosti vstupu a prevádzkovaniu kotolne, podala súdnej exekútorke návrh na exekúciu splnením povinností na umožnenie vstupu do kotolne na základe právoplatného a vymožiteľného predbežného opatrenia, podala podnet Štátnej energetickej inšpekcie za účelom ochrany jej práv ako držiteľa licencie na výrobu a dodávku tepla, podala podnet polícii pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestných činov poškodzovania a ohrozovania prevádzky všeobecne prospešného zariadenia a všeobecného ohrozenia a 17. novembra 2006 a 22. januára 2007 požiadala mesto o vyhlásenie stavu núdze v tepelnej energetike a zároveň o rozhodnutie o obmedzujúcich opatreniach na spotrebu tepla a rozsahu držiteľov povolení a ostatných fyzických osôb a právnických osôb na odstránenie stavu núdze. Sťažovateľka viacnásobne urgovala mesto, aby konalo na základe jej žiadostí a uskutočnilo ochranné opatrenia.

Protiprávnym konaním mesta spočívajúcim v nezákonnom rozhodovaní a v nesprávnom úradnom postupe, resp. v nečinnosti mesta, keď existovali relevantné dôvody na vyhlásenie stavu núdze v tepelnej energetike, mesto nezákonne nesúladným spôsobom vyhlásilo stav núdze, pričom neuložilo obmedzujúce opatrenia a povinnosti, počas trvania stavu núdze tento stav odvolalo, nereagovalo na nové žiadosti a podnety sťažovateľky, čím jej spôsobilo materiálnu škodu spočívajúcu v ušlom zisku (napríklad

odstúpením odberateľov aj okresného súdu od zmlúv o dodávke a odbere tepla, pretože si zabezpečili vykurovanie svojich objektov z vlastných zdrojov). Okresný súd bol teda v čase, keď sa odohrávali udalosti významné pre posúdenie materiálnej pravdy, zmluvným partnerom sťažovateľky, z čoho sťažovateľka „zakladá pomer sudcov okresného súdu k veci a k sťažovateľovi ako účastníkovi konania“. Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka v zmysle § 12 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) požiadala okresný súd, aby krajský súd pred prvotným prerokovaním veci rozhodol o prikázaní veci inému súdu, pretože sudcovia okresného súdu mali byť podľa sťažovateľky vylúčení z prerokovávania a rozhodovania veci vzhľadom na ich pomer k veci a sťažovateľke ako účastníčke konania.

Krajský súd uznesením sp. zn. 8 Cb 10/2009 zo 6. mája 2009 o žiadosti sťažovateľky rozhodol tak, že z prerokovávania a rozhodovania veci vylúčil sudcov okresného súdu na základe ich vyhlásení o predpojatosti, okrem sudcu Mgr. R. G. a sudkyne Mgr. J. M. Z vyjadrení sudcov okresného súdu, ktorí boli krajským súdom vylúčení z prerokovávania a rozhodovania veci, vyplýva, že sa vo veci cítia byť zaujatí, pretože sťažovateľka ako zmluvný partner okresného súdu nedodávaním tepla mala narušiť chod súdu, a tým ovplyvniť aj kvalitu pracovného prostredia.

Podľa sťažovateľky krajský súd svojím rozhodnutím porušil jej základné právo na zákonného sudcu kvalitatívne naplňajúceho všetky záruky spravodlivého súdneho konania podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ďalej uvádza, že krajský súd mal posúdiť existenciu skutočností, ktoré zakladajú pochybnosti o nezaujatosti nevylúčených sudcov okresného súdu len na základe vyjadrenia označených sudcov zo subjektívneho hľadiska, a nie z objektívneho hľadiska, ktorí svoju funkciu vykonávajú a pôsobia v kolektíve sudcov, ktorí boli vylúčení z prerokovávania a rozhodovania veci, a navyše môže dôjsť k ovplyvňovaniu sudcov zo strany riadiacich orgánov súdu. Argumentácia nevylúčených sudcov založená výlučne na dátume vzniku funkcie sudcu, resp. na čase, odkedy pôsobia na okresnom súde, podľa sťažovateľky neposkytuje dostatočné záruky ich nezaujatosti. Z uvedeného dôvodu je podľa sťažovateľky nutné, aby z prerokovávania a rozhodovania veci boli vylúčení všetci sudcovia okresného súdu a vec bola prikázaná na prejednanie a rozhodnutie inému súdu toho istého stupňa.

Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zruší uznesenie krajského súdu sp. zn. 13 Nch 5/2009 a vráti okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, prizná jej primerané finančné zadost'účinenie v sume 1 000 € a zaviazá krajský súd na úhradu trov konania v sume 292,38 €.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nch 5/2009 a jeho uznesením zo 6. mája 2009.

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu zo 6. mája 2009, ktorým nevyhlásil sudcov okresného súdu Mgr. R. G. a Mgr. J. M. z prerokovávania a rozhodovania vecí, je zjavne neopodstatnená.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie. Inými slovami, ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 117/05, I. ÚS 225/05).

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Jedným z aspektov základného práva na spravodlivý proces chráneného v čl. 46 ods. 1 ústavy je právo domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu).

Porušenie základného práva na súd, resp. prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, by v prípade sťažovateľky prichádzalo do úvahy vtedy, keby podmienky na prístup k tomuto súdu ustanovené Občianskym súdnym poriadkom neboli zo strany krajského súdu rešpektované spôsobom zjavne neopodstatneným alebo arbitrárnym. Inými slovami, keby krajský súd tieto všeobecné podmienky prístupu k súdu vykladal vo vzťahu k sťažovateľke diskriminačne v porovnaní s výkladom pri iných subjektoch domáhajúcich sa súdnej ochrany. V prípade sťažovateľky k takej situácii nedošlo, sťažovateľka mala priznané postavenie účastníka súdneho konania a krajský súd o jej návrhu meritórne rozhodol, aj keď nie v súlade s jej predstavami.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezochoch, nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu okrem iného vyplýva:

„Krajský súd v Žiline ako súd nadriadený Okresnému súdu Čadca (§ 16 ods. 1 O. s. p.) posudzoval vyjadrenia sudcov okresného súdu pokiaľ ide o vznesenú námietku zaujatosti žalobcom z pohľadu existencie zákonných dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Zákon preto umožňuje vylúčiť sudcov z rozhodovacej činnosti v konkrétnej veci z dôvodov spravidla aj subjektívnej povahy, ktoré však svojim charakterom predstavujú faktory potencionálne ohrozujúce nestrannosť sudcu v očiach verejnosti. Procesným postupom podľa § 14 a nasl. O. s. p. je zabezpečené ústavné právo každého domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde tak, ako je obsiahnuté v článku 46 ods. 1 Ústavy SR.

Pomer k veci, ako okolnosť potencionálne spochybňujúca nezaujatosť sudcu a teda, ako dôvod jeho vylúčenia je aktuálny vtedy, keď by mohol byť vecou dotknutý a existuje i možnosť, že bude sudca zainteresovaný na výsledku konania; no aj vtedy, keď by mohol, či mal mať v danom konaní úlohu svedka, či inej zúčastnenej osoby. O pomere k účastníkovi, ako okolnosti rovnakého významu možno uvažovať, ak sa bude zakladať na príbuzenskom vzťahu, či iných určitým spôsobom kvalifikovaných vzťahoch (priateľských, či nepriateľských osobných vzťahoch, vzťahoch hospodárskej najmä majetkovej povahy a pod.).

Z vyjadrenia Mgr. Z. V. (č. l. 98 spisu), vyplýva že sa vo veci cíti zaujatá a súhlasí s námietkou žalobcu na čl. 1 pv. ods. 1 spisu a to z dôvodu, že žalobca sa domáha náhrady škody, ktorá vznikla pre znefunkčenie jeho kotolne, vyrábajúcej teplo i pre ústredné kúrenie Okresného súdu v Čadci. Tento súd bol účastníkom správneho konania, bol poškodený a ona je osobne negatívne dotknutá tým, že do priestorov súdu nebolo dodávané koncom roku 2006 a začiatkom roku 2007 teplo. To sa odrazilo i na jej zdravotnom stave. Vo veci sa cíti zaujatá voči obom účastníkom a žiadala o vylúčenie z veci.

Sudkyňa Okresného súdu Čadca JUDr. A. H. v písomnom vyjadrení (č. l. rub 99 spisu) uviedla, že sa cíti zaujatá, pretože účastníci konania svojim postupom priamo ovplyvnili kvalitu pracovného prostredia na Okresnom súde v Čadci, nevykurovaním priestorov a prácou v takomto prostredí v zimnom období bola osobne dotknutá. Žiadala o vylúčenie z prejednávania veci. Sudkyne JUDr. E. M. a JUDr. A. P., Dr. vo vzťahu k žalobcovi zhodne deklarovali vo vyjadrení (č. l. 99 rub, 100 spisu), že sa vo veci cítia byť zaujaté, pretože žalobca v minulosti ako zmluvný partner Okresného súdu Čadca podstatne porušoval povinnosti zo zmluvy, nedodával teplo, čím narušil chod súdu, ktorým postupom sa cítili osobne dotknuté. Odkazom na tieto dôvody sudcovia JUDr. J. K., JUDr. M. G., Mgr. E. D., Mgr. A. K., JUDr. K. K. a JUDr. Š. M. deklarovali vo vyjadrení (č. l. 99, 100 spisu), že sa vo veci cítia byť zaujatí. Sudkyňa JUDr. A. P. uviedla, že sa cíti vo veci zaujatá z dôvodov uvedených v senáte 7 C, ale aj z dôvodu, že vo veci sp. zn. 4 Cb 56/06 bola vylúčená pre vzťah k veci, ktorá sa týka totožnej dodávky tepla.

Krajský súd konštatuje, že i keď v danom prípade nejde o priamy pomer vyššie uvedených sudcov k veci, takto vymedzený subjektívny vzťah k predmetu sporu, okolnostiam viažucim sa k predmetnej veci – je objektívne spôsobilý v zmysle ust. § 14 ods. 1 O. s. p. vyvolať pochybnosti o ich nezaujatosti, ktorá môže byť prekážkou nestranného rozhodnutia vo veci. Z uvedených dôvodov Krajský súd v Žiline rozhodol podľa § 16 ods. 1 O. s. p. tak, že sudcovia JUDr. J. K., Mgr. E. D., JUDr. M. G., JUDr. A. P., Mgr. A. K., JUDr. A. H., JUDr. E. M., Mgr. Z. V., JUDr. A. P., Dr., JUDr. K. K. a JUDr. Š. M. sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci.

Sudca Mgr. R. G. vo vyjadrení uviedol, že sa necíti zaujatý, je bez pomeru k účastníkom sporu, na Okresnom súde Čadca pôsobí od 26. 6. 2007. Z vyjadrenia sudkyne Mgr. J. M. vyplýva, že je bez vzťahu k účastníkom a predmetu konania, na Okresnom súde Čadca pôsobí od 1. 8. 2008, nie je zaujatá.

Krajský súd v Žiline podľa zákonných ustanovení § 14 ods. 1 a ust. § 16 ods. 1 O. s. p., ako súd nadriadený rozhodol tak, že sudcov Okresného súdu Čadca Mgr. R. G., Mgr. J. M., ktorí zhodne uviedli, že sa necítia byť zaujatí (č. l. 100 spisu), pre pomer k účastníkom, ich zástupcom alebo k prejednávanej veci, z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci nevylúčil, lebo nezistil zákonom predpokladané dôvody, ktoré by nasvedčovali opodstatneným pochybnostiam o ich nezaujatosti.

Kedže išlo o námietku zaujatosti vznesenú žalobcom voči všetkým sudcom okresného súdu, vrátane jeho predsedu, v predmetnej veci bol pred rozhodnutím nadriadeného súdu vylúčený postup podľa ust. § 15 ods. 1 O. s. p.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré sudcov okresného súdu Mgr. R. G. a Mgr. J. M. nevyhlúčil z prerokovávania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 Cb 10/2009. V každom prípade tento postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda krajský súd v danom prípade neporušil označené základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľky „*nesprávnou a svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva*“. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku však ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Kedže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, nepripadalo do úvahy rozhodovať o ďalších nárokoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2009